

Täysistunto

Torstai 2.5.2024 klo 16.01—0.46

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto. Nyt jatketaan 25.4. tätä vuotta pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä lähetekeskustelua. — Keskustelu, ja sen aloittaa edustaja Garedeu.

Keskustelu

22.54 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Syksyllä alkanut Venäjän hybridihyökkäys pakotti Suomen sulkemaan itärajan ja kiirehtimään hallitusohjelmaan kirjattujen, rajaturvallisuutta lisäävien tavoitteiden realisoimista käytännön työkaluiksi. Yksi merkittävä tällainen työkalu on rajamenettely, joka tullaan saattamaan voimaan mahdollisimman nopeasti. Rajamenettely tarkoittaa perusteettomilta vaikuttavien turvapaikkahakemusten käsittelemistä nopeasti heti rajan tuntumassa. Nämä pitkät turvapaikkakäsittelyt ovat tähän asti mahdollistaneet hakijoiden katoamisen käsittelyn aikana. Syksyn jälkeen 1 300:sta itärajan yli tulleesta henkilöstä 230:n tiedetään jatkaneen luvattomasti matkaansa muihin Euroopan maihin. Ilmiö ei esiinny vain Suomessa, vaan kaikilla EU:n ulkorajoilla. Suomessa ulkoraja on kuitenkin kaikkein pisin, ja juuri sieltä on tänäkin talvena pyrkinyt kolmansien maiden kansalaisia Eurooppaan. Suomen hallituksen tekemät lakimuutokset palvelevat siis koko Euroopan turvallisuutta.

Rajamenettelyssä turvapaikanhakijan ei virallisesti katsota saapuneen Suomen alueelle, vaikka fyysisesti näin onkin. Sen perusteella hänen liikkumisen vapauttaan voidaan rajoittaa rajalle, tietylle kauttakulkualueelle tai rajan läheisyydessä olevaan vastaanottokeskukseen. Tarvittaessa hänet voidaan vaikka ottaa säilöön, jos muu ei auta. Tärkeintä tässä on selvittää nopeasti, onko turvapaikalle perustetta, ja jos ei ole, hänet voidaan lähettää takaisin lähtömaahansa eikä päästää oleskelemaan Suomen tai EU:n alueella laittomasti.

Arvoisa puhemies! Venäjä käyttää häikäilemättömästi ihmisiä vaikuttamisensa välineenä. Venäjä tietää, että länsimaissa kynnys rajoittaa kenenkään turvapaikanhakuoikeutta on erittäin korkea. Juuri sen takia se lähettää ja jopa pakottaa rajallemme ihmisiä, jotka eivät ole oikeita pakolaisia. Venäjä yrittää saada järjestelmämme tukkoon, luoda sisäistä levottomuutta sekä riitelyä ja todennäköisesti lähettää siinä seassa vakoojia länteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

Tämänkin lakimuutoksen myötä lähetetään nyt vahva viesti siitä, että Suomelle tämä ei käy eikä meitä voi horjuttaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

22.58 **Mira Nieminen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suomen ja Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut perustavanlaatuisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Turvallisuustilanteemme on muuttunut epävakaaaksi, ja sen ennustettavuus on heikentynyt. Useat eurooppalaiset maat, Suomi mukaan lukien, ovat kohdanneet hybridi-vaikuttamista, joka on toteutettu muun muassa maahantuloja välineellistämällä. Välineellistetty maahantulo on yksi keinoista pyrkiä vaikuttamaan Suomen ja Euroopan unionin rajaturvallisuuteen, kansalliseen turvallisuuteen ja yleiseen järjestykseen. Suomen on varauduttava siihen, että maahantulon välineellistämällä painostaminen jatkuu pitkäaikaisesti ja se saa aiempaa laajempia ja vakavampia muotoja.

Esityksen tarkoituksena on tehdä ulkomaalaislakiin EU:n turvapaikkamenettelydirektiivin mukaiset muutokset, joilla Suomessa otetaan käyttöön rajamenettely. Rajamenettely on turvapaikkamenettely, jossa tietyt kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset voidaan tutkia hakijoiden ollessa rajalla, kauttakulkualueella tai niiden läheisyydessä menettelyn ajan. Rajamenettelyn tavoitteena on tehostaa perusteettomien hakemusten tutkintaa ja kielteisen päätöksen saavien hakijoiden palauttamista. Lisäksi estetään turvapaikanhakijoiden edelleen liikkumista muihin EU-maihin. Tämä turvapaikkahakijoiden luvaton edelleen liikkuminen on viime vuosina ollut yksi EU:n yhteisen turvapaikkajärjestelmän suurimmista ongelmista, mikä on kyseenalaistanut koko järjestelmän tarkoituksen ja toimivuuden. Luvattoman edelleen liikkumisen torjuminen onkin ollut yksi järjestelmän uudistamisen tärkeimmistä tavoitteista.

Tavanomaisessa turvapaikkakäsittelyssä hakijoilla on mahdollisuus liikkua vapaasti Suomen sisällä. Rajamenettelyssä hakijoiden on oleskeltava rajalla tai sen lähellä hakemuskäsittelyn ajan. Käytännössä hakijan täytyy pysyä hänelle osoitetun vastaanottokeskuksen alueella. Hallituksen esityksen mukaan rajamenettelyä voidaan käyttää kaikissa muuttoliiketilanteissa, ei pelkästään laajamittaisen tai välineellistetyn maahantulon tilanteissa. Nyt esitettävällä menettelyllä tarkoitus on pitää turvapaikanhakijat siis samalla alueella, jolta heidän liikkumisensa estetään, tietyllä rajatulla alueella, prosessin ajaksi. Sinne voidaan tuoda kaikki vastaanottopalvelut huoltoineen. Prosessin aikana ilmenneiden perusteettomien hakemusten jälkeen henkilöt ovat saapuvilla ja palautettavissa nopeammin, ja näin vältetään mahdollisilta tilanteilta, joissa meillä on laittomasti maassa olevia henkilöitä.

Uusi laki mahdollistaisi myös säilöönoton, jos hakija ei suostu noudattamaan liikkumisvapautta koskevia rajoituksia, yrittää poistua tai poistuu tältä määrätyltä alueelta eikä mitään lievempää turvaamiskeinoa voida pitää riittävänä. Perusteina säilöön ottamiselle olisivat esimerkiksi pakenemisen vaara, henkilöllisyyden selvittämisen intressi sekä kansallinen turvallisuus.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä on tarkoitus uudistaa myös ulkomaalaislain nopeutettua turvapaikkamenettelyä koskevaa sääntelyä. Ulkomaalaislakiin sisällytetään ne menettelydirektiivin nopeutetun menettelyn perusteet, joita siihen ei ole vielä sisällytetty. Normaali turvapaikkamenettely saa kestää kuusi kuukautta, mutta nopeutetussa menettelyssä päätös pitää tehdä neljässä viikossa. Nopeutettu menettely tarkoittaa sitä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

kielteisen päätöksen saanut hakija voidaan palauttaa nopeammin ja normaalissa turvapaikkamenettelyssä. Tämä nopeuttaa esimerkiksi sellaisten henkilöiden palautuksia, jotka katsotaan uhaksi kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle, sekä uusintahakemuksen tehneiden hakijoiden maastapoistamista.

On tärkeää, että taustalla huomioidaan turvallisuus. Nopeilla ja tehokkailla menettelytaavoilla olisi jo itsestään ennaltaestävä vaikutus — vaikutus, että Suomessa asiat hoidetaan heti ja poistaminen perusteettomissa tilanteissa on välitön. Tämä on yksi keino, jolla sujuvoitetaan prosesseja, joista voidaan seuloa perusteettomat hakemukset pois. On hyvä huomata, että uusintahakemukset kuormittavat koko prosessia ja siksi tarvitsemme toimia, joilla voimme tätä jonoa lyhentää ja ne ihmiset, jotka hakevat turvapaikkaa ja tarvitsevat sitä aidosti, sen myös saavat.

Hallituksen esitys huomioi myös alaikäiset, joilla lapsen etu on ensisijaisesti huomioon otettava. Vastaanottolain mukaisesti haavoittuvassa asemassa olevalle ja kansainvälistä suojelua hakevalle lapselle määrätään edustaja, joka käyttää puhevaltaa. Ja jos lapsi saapuu ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, rajamenettelyä voidaan käyttää vain rajoitetusti. On tarpeellista, että toimimme ennakolta ja teemme uudistustyötä tältäkin osalta tämän hallituksen esityksen kokonaisuus huomioiden ja olemme EU-direktiivin mukaisesti samoilla linjoilla.

Arvoisa rouva puhemies! Sekä rajamenettely että nopeutettu menettely kuuluvat menettelydirektiivin jäsenvaltioille harkinnanvaraisiin säännöksiin. Suomi on menettelydirektiiviä täytäntöön pannessaan käyttänyt liikkumavaraa ja ottanut nopeutetun menettelyn kansalliseen lainsäädäntöönsä vain tiettyjen perusteiden osalta. Rajamenettelyä Suomi ei ole ottanut käyttöön lainkaan, ja nyt on sen aika. Tässä muuttuneessa toimintaympäristössä ja turvallisuustilanteessa, jossa Suomi on joutunut itärajalla Venäjän aiheuttaman muuttoliikettä hyväksi käyttävän hybridivaikuttamisen kohteeksi, on perusteltua hyödyntää menettelydirektiivin liikkumavaraa sekä nopeutetun menettelyn puuttuvien perusteiden käyttöä. On tärkeää, että meillä tiedetään, keitä maassa liikkuu ja millaisilla luvilla. Sujuvan ja tarkoituksenmukaisen turvapaikkamenettelyn on tarkoitus seuloa ilmeisen perusteettomat hakemukset pois, niin että hakijoilla kuitenkin on ollut mahdollisuus esittää asiansa. Tämä menettely palvelee ensisijaisesti niitä aidosti turvaa ja suojelua hakevia ihmisiä. Turvapaikkajärjestelmään tulee luoda selkeä malli, jotta sen hyväksikäyttöä saadaan vähennettyä ja estettyä jo ennalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

23.04 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Toisin kuin viime kaudella tuodussa esityksessä rajamenettelystä, nyt annetussa rajamenettelyesityksessä ei ole käyttöönottokynnystä, vaan se koskee kaikkia ja on koko ajan voimassa. Viime kauden esityksessä käyttöönottokynnyksenä oli määrällisesti tai muuten tilanne, jota ei pystytty normaalimenettelyllä hoitamaan.

Arvoisa puhemies! Rajamenettely on turvapaikkamenettely, jossa tietyt kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset voidaan tutkia hakijoiden ollessa rajalla, kauttakulkualueella tai niiden läheisyydessä menettelyn ajan. Menettely mahdollistaa nopeutetun turvapaikkamenettelyn ja ilmeisen perusteettoman hakemuksen hylkäämisen tiettyjen ehtojen täytyessä. Lisäksi nopeutettua turvapaikkamenettelyä koskeva sääntely uudistettaisiin ja mah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

dollistettaisiin turvapaikkapuhuttelun pitäminen käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa.

Rajamenettelyn kokonaiskestoksi on direktiivissä asetettu neljä viikkoa. Rajamenettelyssä on ilmeisen kasvanut virheen riski. Nopeassa, mahdollisesti videoyhteyden yli pidettävässä ja etätulkatussa turvapaikkapuhuttelussa on merkittävä vaara, ettei kaikkia yksilöllisiä turvapaikan tarpeita tunnisteta ja päädytään rikkomaan palautuskieltoa. Rajamenettelyyn ottamisesta ei voi myöskään valittaa. Rajamenettely saattaa johtaa palautuskiellon tullessa kyseeseen pitkittyneisiin oleskeluaikoihin rajan välittömässä läheisyydessä, käytännössä sinne pystytetyissä leireissä tai keskuksissa, joissa ihmiset joutuvat elämään käytännössä säilöön otettuina ilman mahdollisuutta poistua sieltä. Ihmisten perustarpeista, terveydenhuollosta ja oikeudesta koulutukseen tulisi kuitenkin pystyä huolehtimaan tänä aikana.

Rajamenettely sitoo viranomaisresursseja merkittävästi ja saattaa nostaa tosiasiallisia kustannuksia, myös lupakäsittelyn kustannuksia. Menettely ja rajan läheisyydessä olevien leirien ylläpitämiseen sidotut resurssit ovat pois esimerkiksi Maahanmuuttoviraston normaalista työstä, jolla hakemuksia voitaisiin käsitellä nopeammin ja perusteellisemmin. Ja se, mitä me erityisesti tarvittaisiin, olisi näitä lupakäsittelyjä ja -käsittelijöitä, jotta me saamme näitä pitkiä lupajonoja purettua. Tällöin tällainen nopea ja perusteellinen käsittely olisi mahdollisempi kuin mitä se on aikaisemmin ollut.

Rajamenettely perustuu tietyllä tavalla kuvitteelliseen tilanteeseen, fiktion, jossa hakija on fyysisesti jäsenvaltion alueella ja sen lainkäytön piirissä, mutta kuten tässä esityksessä todetaan, ”menettelyn luonteeseen kuuluu, että hänen ei vielä katsota saapuneen jäsenvaltion alueelle”. Tällä pystytään perustelemaan se, ettei hakija saa liikkua vapaasti valtion alueella ja häneen voidaan soveltaa tätä nopeutettua menettelyä.

Hallituksen esityksessä on arvioitu rajamenettelyä myös suhteessa Venäjän hybridiopeeraatioon Suomen rajalla. Karkeasti arvioituna alle 10 prosenttia itärajan yli tulleista hakijoista olisi päätnyt tämän rajamenettelyn piiriin, eli ei tätä voi minään kokonaisratkaisuna siihen pitää. Rajamenettely soveltuisi hallituksen esityksen mukaan normaalissa turvapaikanhakijatilanteessa muutamiiin kymmeneen hakijoihin vuodessa, korkeintaan 100–200 hakijaan vuodessa. Sen takia en ymmärrä tätä, että tämän pitäisi olla koko ajan voimassa, vaan tämä pitäisi ottaa käyttöön tarvittaessa ja nämä riskit tästä pitäisi torpata.

Suomen Asianajajaliiton mukaan esityksessä ei ilmennyt painavia yhteiskunnallisia intressejä, jotka edellyttäisivät rajamenettelyn käyttöön ottamista. Yhdenvertaisuusvaltuutettu totesi, että esitysluonnoksessa ei ole riittävällä tavalla osoitettu rajamenettelyä välttämättömäksi suhteessa siihen, kuinka olennaisesti perus- ja ihmisoikeuksiin sillä puututtaisiin. Suurimmassa osassa lausuntoja katsottiin, että alaikäiset, erityisesti yksin tulleet alaikäiset, pitäisi voida jättää esitettyjen menettelyjen soveltamisen ulkopuolelle kokonaan. Tästä pitäisi valiokunnassa tehdä esitykseen muutos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, poissa. — Edustaja Vigelius.

23.09 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Tässä rajamenettelyssä on kyse kuitenkin siitä, että turvapaikkaprosessista tehdään tehokkaampaa, siitä tehdään valvotumpaa, siitä tehdään tarkoituksenmukaisempaa ja näillä mainituilla keinoilla myös turvallisempaa. Eli meille mahdollistuu se, että me käsittelemme tehokkaammin nämä turvapaikkahakemuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

set, joiden voidaan katsoa olevan ilmeisen perusteettomia tai johtavan joka tapauksessa todennäköisesti kielteiseen päätökseen. Ne voidaan käsitellä siten, että tällä hakijalla ei ole samanlaista vapaata liikkuvuutta kuin normaalissa turvapaikkakäsittelyssä hänellä olisi, mikä valitettavasti mahdollistaa myös sen, kuten esimerkiksi näiden itärajan yli tulleiden ihmisten kohdalla, että suuri tai iso osa, merkityksellinen osa heistä lähtee Suomessa aloitetun turvapaikkaprosessin aikana toisaalle Eurooppaan eli jatkaa vaeltelua läpi Euroopan, ja me tiedämme, millaisia ongelmia siihen liittyy.

Kun edellinen puhuja vihreistä toi ilmi, että tätä rajamenettelyä, jota voitaisiin soveltaa kuitenkin vain suhteellisen rajattuun porukkaan, esimerkiksi heihin, joita itärajan yli saat- taisi tulla, ei voida pitää kokonaisratkaisuna, ja puhui jopa hieman vähättelevästi siitä, että nämä tulijamääräthän, joita voitaisiin ohjata rajamenettelyyn, voisivat olla kymmenissä tai ihan korkeintaan sadoissa ihmisissä, niin eikö ole kuitenkin parempi, että on käytössä täl- lainen työkalu ja väline, jolla voidaan nopeuttaa, tehostaa, tehdä valvotumpaa edes joiden- kin kohdalla siitä turvapaikkaprosessista? Eihän sen, että määrä on vähäinen, pitäisi olla mikään syy sille, että tällaista keinoa, työkalua, meidän rajaviranomaisille, Maahanmuut- tovirastolle ja muille osana tätä prosessia oleville viranomaisille ei mahdollistettaisi. Tä- mähän on ilmeisen hyvä uudistus, lisäys keinovalikoimaan siitä huolimatta, että se sovel- tuu ehkä esimerkiksi kymmeneen prosenttiin itärajan yli tulevista, jo tulleista tai ehkä tu- levaisuudessa vielä Venäjän hybridioperaation seurauksena tulevista ihmisistä.

Eli minä en näkisi, että tässä kohtaa tulijamäärät, mitä tähän rajamenettelyyn ohjautui- sivat, ovat mikään peruste jättää tällaista lainsäädäntöä tekemättä, vaan nimenomaan se kertoo meille siitä, että kun tämä ongelma ei ole vielä laajamittainen, niin nyt on oikea aika ajaa näitä työkaluja meidän viranomaisille ja pitää huolta siitä, että tilanne ei myöskään pääse riistäytymään käsistä ja se ei pääse iskemään meidän näpeille siinä kohtaa, kun meil- lä on jätetty tällaiset keinot, työkalut käyttöön ottamatta, koska siinä kohtaa meillä tulisi kiire ja meillä ei olisi aikaa tällaisia lakeja säätää. Hyvä, että niitä tehdään jo ennakkoon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen.

23.13 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Venäjän hybridivaikuttami- selle Suomen rajalla ei ole näkyvissä loppupistettä. Sen vuoksi Orpon hallitus on valmis- tellut lainsäädännöllisiä työkaluja tilanteeseen vastaamiseksi. Me emme saa jäädä asiassa kädettömiksi, vaan meidän pitää osoittaa myös omalla toiminnallamme, että suvereniteet- tiamme ei pystytä horjuttamaan hybridivaikuttamisyrityksillä.

Rajamenettely perustuu EU:n menettelydirektiiviin, ja esityksen tavoitteena on, että pe- rusteettomat turvapaikkahakemukset voidaan tutkia tehokkaammin ja nopeammin jo rajan läheisyydessä ja kielteisen päätöksen saavat hakijat palautetaan saman tien lähtömaihinsa. Rajamenettely on yksi keino hallita muuttoliikkeen välineellistämisen kautta maahan jo suuntautunutta muuttoliikettä. Muuttoliikkeen välineellistämisen tilannetta ei kuitenkaan yksin rajamenettelyllä ratkaista. Normaali turvapaikkamenettely saattaa kestää kuusi kuu- kautta, mutta nopeutetussa menettelyssä päätös pitää tehdä neljässä viikossa. Esitys mah- dollistaa myös teknologian paremman hyödyntämisen, kun turvapaikkapuhuttelu voitai- siin pitää käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa.

Hakijalle rajamenettely tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että häntä ei päästetä vapaasti liik- kumaan valtion alueella ja sieltä edelleen muualle unionin alueelle. Koska rajamenettelys- sä hakijan ei katsota saapuneen alueelle, tarkoittaa tämä myös sitä, että hänen laillinen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

oleskelunsa rajamenettelyn ajan ja siten liikkumisvapautensa on rajattu rajalle, kauttakulkualueelle tai näiden läheisyydessä olevaan vastaanottokeskukseen. Hakija voitaisiin edellytysten täytyessä ottaa rajamenettelyn ajaksi myös säilöön.

Arvoisa puhemies! Rajalla tapahtuva yhdistetty turvapaikka- ja palauttamismenettely nähdään Euroopassa tärkeänä muuttoliikkeen hallinnan välineenä luvattoman maahantulon ja luvattoman edelleen liikkumisen estämiseksi. Rajamenettelyn käytön katsotaan hyödyttävän turvapaikkajärjestelmää myös yleisesti, koska hallitsemalla paremmin rajalla vilpillisiä ja edellytysten puuttumisen vuoksi hylättäviä turvapaikkahakemuksia edistettäisiin myös suojelua tarvitsevien hakemusten käsittelyä maan sisällä. Rajamenettelyllä mahdollistetaan se, että suojelua tarjotaan tehokkaammin niille, jotka sitä todella tarvitsevat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

23.15 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Rajamenettelyn käyttöönotto on tärkeä askel, ja se vahvistaa yleistä järjestystä ja on keino ennaltaehkäistä kauttakulkua Suomesta muualle Eurooppaan. Käyttöönoton on kuitenkin tapahduttava harkiten. On välttämätöntä, että esitys käydään perusteellisesti läpi eduskunnan valiokuntakäsittelyssä. Erittäin tarkasti on käytävä läpi ne perusteet, mitkä mahdollistavat rajamenettelyn käytön jatkuvasti ulkorajoillamme myös normaalioloissa, ei vain välineellistetyn tai laajamittaisen maahantulon tilanteessa. Meidän tulee varmistaa, että jokainen turvapaikkahakemus käsitellään yksilöllisesti, perusteellisesti ja oikeudenmukaisesti. Tämä tarkoittaa, että kaikkia menettelyn sääntöjä noudatetaan ja hakijoiden oikeuksia kunnioitetaan täysimääräisesti. Rajamenettely ei saa olla keino ohittaa näitä tärkeitä periaatteita.

Sosiaalidemokraatit ovat toistuvasti vaatineet, että rajamenettelyn mahdollistava esitys tuodaan eduskunnan käsiteltäväksi. Puheenjohtaja Lindtman on korostanut tämän tarvetta jo viime marraskuusta saakka. On hienoa nähdä, että hallitus jatkaa Sanna Marinin hallituksen aloittamaa hyvää työtä ja pohjaatte tämän esityksen pitkälti viime hallituskaudella eduskuntaan tuotuun esitykseen.

On selvää, että rajamenettely yksinään ei ole ratkaisu kaikkiin haasteisiin, niin kuin täälläkin on todettu, jotka liittyvät turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ja hybrdivaikuttamiseen Suomen itärajalla. Tämä rajamenettelyn käyttöönoton saaminen on vain yksi tärkeä ja välttämätön osa laajempaa kokonaisuutta, jota tarvitaan tilanteen hallitsemiseksi. Lisäkeinoja itärajan tilanteen ratkaisemiseksi ja rajaturvallisuuden varmistamiseksi tarvitaan. Meidän on oltava valmiita vastaamaan kaikenlaiseen Venäjän hybrdivaikuttamiseen, ja kaikki kivet tulee kääntää, jotta olemme rajoillamme valmistautuneet mahdollisimman hyvin. Sosiaalidemokraattinen puolue kannattaa ja kannustaa hallitusta tässä hyvässä työssä, mitä teette.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

23.17 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tässä edellä onkin nostettu hyvin näitä kriittisiä näkökohtia esille, ja toivon itse, että tässä valiokuntakäsittelyssä erityisesti lapsen oikeuksien ja lapsen edun näkökulmaan kiinnitetään vakavaa huomiota. Tähän myös yhdenvertaisuusvaltuutettu ja lapsiasiavaltuutettu ovat omassa julkisessa kannanotossaan ottaneet kantaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

Tämänkin lakiesityksen kohdalla on tärkeä huomioida se, että jokaisella on oikeus hakea turvapaikkaa ja turvapaikkamenettelyn laatu ja palautuskiellon loukkaamattomuus on aina varmistettava. Rajamenettelyyn liittyy vakavia riskejä oikeusturvan, vapauden menetyksen ja haavoittuvan aseman tunnistamisen osalta. Yksin tulleet alaikäiset tulisi rajata esityksen ulkopuolelle, ja rajamenettelylle tulisi säätää käyttöönottokynnys viime kaudella annetun esityksen tapaan. Oikeusturva on taattava myös rajamenettelyssä ja muussa nopeutetussa menettelyssä tai videopuhutteluja käytettäessä. Nopea käsittely ja vapauden rajoitukset vaikeuttavat oikeusapua todellisuudessa. Henkilökohtaista vapautta ei saa rajoittaa enempää kuin on välttämätöntä, ja erityisesti säilöönoton on oltava aivan viimesijainen keino. Myös rajamenettely itsessään merkitsee aina vapauden rajoitusta.

Uusintahakemus ei saisi yksin olla peruste nopeutetulle menettelylle tai rajamenettelylle. Uusintahakemus kielteisen päätöksen jälkeen ei tarkoita, ettei hakija voisi olla suojelun tarpeessa, vaan kyse voi olla siitä, ettei turvapaikkaperusteita ole riittävästi arvioitu ensimmäisellä kerralla tai hakijan tai lähtömaan olosuhteissa on tapahtunut muutos.

Ja on hyvä huomioida myös se, että itärajan tilanteeseen voitaisiin vastata tehostamalla hakemusten käsittelyä, mutta rajamenettelyn käyttöala on kapea, eikä se sovellu valtaosaan itärajan yli tulleista turvapaikanhakijoista. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.